

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qui actus iudiciales, & qualiter Religiosis interdicanur. punct. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

tantes absolunt, sed aduersus frequentantes, postquam a superiore monitione præcepta correcti fuerint, vt constat ex illis verbis textus, per Episcopum arceatur, id est, per Episcopum monitione corrigantur, vt explicuit Cardinal. & Ioan. Andr. ibi. Quibus innuit Pontifex ante monitionem Episcopi frequentiam dignam non esse illis penis: sic Navarr. summ. c. 25. n. 10. Sanc. li. 6. sum. c. 16. n. 120. Suar. t. 4. de relig. tract. 8. li. 1. c. 10. n. 25. in fine.

PUNCTVM XII.

Qui actus iudiciales, & qualiter religionis interdicanur.

Ad iudicium spectat officium iudicis, actoris, rei, procuratoris, aduocati, nam lionis, & restis: singula percurrenda sunt, vt inde constat, qui actus iudiciales, & qualiter religionis interdici.

§. I.

Qualiter officium iudicis, & assessoris interdicitur religionis.

- 1. Nequit religiosus esse iudex absque utilitate monasterij, & licet in prælati.
- 2. Quilibet qui vult superior esse hanc licentiam concedere potest.
- 3. Præter licentiam adesse debet utilitas monasterij saltem indirecta.
- 4. Religiosi Franciscani dicta licentia concedi non potest.
- 5. Possunt religiosi (Franciscani exceptis) esse vicarij Episcoporum.
- 6. Item iudices arbitri.
- 7. Item iudices assessores.
- 8. Item iudices delegati Episcoporum, at Pontificis, vel eius legati soli prælati.
- 9. Qui possunt esse iudices conseruatores.

Religiosus forensis, & Ecclesiastici negotij iudex esse non potest, nisi licentia sui prælati, & utilitate monasterij interueniente: sic expressè dicitur cap. 2. Monachis. el. 2. ex Concil. Tarraconens. 16. quæst. 1. ibi: nullus monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij exposcit utilitas Abbate sibi nihilominus imperante Consonat. cap. ex parte de postulando. ibi, forensis, vel Ecclesiastici negotij. At ex omnibus qui ad iudicium concurrunt, nullus æqui forensis susceptor est, ac iudex. Ergo religiosus iudex esse non potest: sic tradunt in dicto cap. ex parte. Hostien. Ioan. Andr. Abbas, Anton. Cardin. Ancharan. quæ sequitur Sanch. li. 6. sum. 13. n. 55. & 85. Ratio huius prohibitionis est: quia statum iudicium iudicialia dedecent, quippe quæ auocant mentem ab spiritualibus exercitijs, quibus religiosus vacare debet. Concella vero licentia prælati, & utilitate monasterij interueniente reparatur distractio, quæ ex supradicta Occupatione prouenit religio potest.

Hanc licentiam concedere potest non solum Generalis prælatus, & provincialis, sed localis, quia varè est superior, & textus supradicti solam Abbatis qui solet esse superior localis licentiam exposcularunt: sic alijs generalis docet Sanch. lib. 6. summ. c. 11. n. 8. Excipe tamen, nisi generalis superior, vel provincialis sibi cum facultatem referuasset, vt in Societate Iesu 6. p. constitut. cap. 3. §. 7. in declarat. lit. D. Præposito Generali referuata est: ac proinde nullus superior, qui ab eo potestatem non accepit, nec dare priuato religio facultatem iudicandi, nec sibi lumere potest.

Ultra licentiam adesse debet utilitas monasterij quæ sufficit indirecta: qualis est, si monasterio prudenter iudicatur grauitè expedire annuere voluntati concedentis facultatem iudicandi, vel partes iudicandas gratas habere ex tali iudicio: si enim pro sola utilitate directa monasterij consistente in proprijs rebus, & iuribus petendis vel defendendis officium iudicis suscipi possit, non tam ex utilitate, quam necessitate susciperetur: cum necessarium, & obligatorium sit religionis iura sua defendere, & in iudicio perire, quando alia via haberi, vel conseruari non possunt: vt probat text. in cap. 3. & fin. de postulando. Ergo utilitas indirecta sufficit ad hoc officium exercendum: sic Abbas dicto cap. ex parte de Postulando, Nauarr. comm. 2. de Regular. n. 66. Salzedo præf. ca. 63. post princ. Sanch. alios referens lib. 6. cap. 13. n. 17. Laym. lib. 4. sum. tract. 5. cap. 11. num. 2.

A supradicta regula, & doctrina excipiuntur religiosi Franciscani, quibus ob eorum speciale institutum prohibita est qualibet in iure assistentia vt constat ex Clem. exini de pu-

radis, de verborum signific. post medium ibi: Nullo modo debent huiusmodi voti voti, & regular professores se talibus curijs & litigijs actibus immiscere: & paulo inferius: cum dicti ordinis professores pro nulla re temporalia possint in iudicio experiri. Quapropter nec superioris licentia, & utilitate contentus accedere officium iudicis hi religiosi valent suscipere: & tradit Sanch. li. 6. c. 13. n. 11. 65. 66. 81. 94. & alibi.

Hinc deducitur, quoslibet Religiosos (exceptis Franciscanis) esse posse vicarios Episcopi ex licentia suorum prælatorum: quia in eo officio sumendo utilitas monasterij certum non leuis, qualis est Episcopum habere proprium: & ita tenet Nauarr. comm. 2. de Regularib. ad finem. vers. addito 55. & comm. 4. n. 15. & lib. 3. conf. c. ir. de Regularib. consil. 67. alias 74. n. 1. Man. Rodri. 3. quæst. Regularium q. 76. art. 1. Sanch. lib. 7. sum. c. 13. n. 88. Barbol. alleg. 54. n. 11. & alij plures apud ipsos. Quod limitandum est, ne procedat in Religiosis mendicantibus transuentibus ad non mendicantes, nam ij ab hoc officio excluduntur, Argument. textus in Clement. 1. §. ad priuatum de Regularib. Sanch. dicto c. 13. n. 88.

Secundo deducitur, quemlibet Religiosum (exceptis Franciscanis) eligi posse in iudicem arbitrum, accedere tamen licentia Prælati, & monasterij utilitate, secus è contra: quia est quasi iudex ex consensu partium iurisdictione accepta: sic pluribus firmat Sanch. lib. 6. sum. c. 13. n. 55. Layman. lib. 4. sum. tract. 5. c. 11. n. 6. Arbitrator tamen esse potest etiam Franciscanus ex licentia Prælati; tamen nulla specialis monasterij certatur utilitas: quia in actibus extra iudicialibus, quales est officium arbitratoris nullibi expostulatur, sed sufficit generalis utilitas exercendi pietatem: sic Sanch. & Layman. præf. Dixi etiam Franciscanus, quia hæc compositio, & distinctio conciliatio, cum sit abque iudicij scriptura alienum non est à Franciscano instituto, vt bene alijs relatis firmat Sanch. dicto c. 13. n. 66. Differunt autem arbiter, & arbitrator, quod ille constituitur à partibus, vt secundum iuris ordinem procedat: Arbitrator vero, vt procedat tanquam amicitibus compositor. Quapropter hic potest pro bono pacis de iure vnus alteri applicare, secus arbiter colligitur ex leg. §. Societatem §. arbitratorum ff. pro socio & leg. regia 23. tit. 4. part. 1. & tradunt omnes.

Tertio deducitur Religiosum quemlibet (Franciscano excepto) esse posse iudicis assessorem ex licentia Prælati, & utilitate monasterij interueniente, quia verè est actus spectans iudicium. Nam esto assessor iurisdictionem non habeat, neque sententiam ferat; ordinat tamen illam, illique subscribit; & iuxta illius subscriptum iudex procedit. Adde ergo debet licentia Prælati, & utilitas monasterij Sanch. li. 6. sum. c. 13. n. 87.

Quarto deducitur, quid dicendum de iudice delegato: Et quidem si sit delegatus ab Episcopo, vel alio extra Pontificem, cuiusque legatum, poterit esse quilibet Religiosus (Franciscano excepto) stante Prælati licentia, & utilitate monasterij: quia nullibi est prohibitum, secus aliqua ex his conditionibus deficientibus: quia verè est iudex, iudiciumque exercet: sic alijs relatis Sanch. lib. 6. sum. cap. 13. n. 77. At delegatus Pontificis, vel eius legati solus superior, qui dignitatem cum administratione habet, esse potest, qualis est qui in eorum Conuentu nullum alium superiorem habet: sic deciditur in cap. inuicem de rescript. in 6. & in Clement. 2. in fine. de rescript. Neque in hac delegatione allumenda indiget superior alterius superioris licentia (iure communi spectato) quia verè est superior, neque item alia proprij monasterij utilitate ab ea, quæ restat ex acceptance Pontificij rescripti, quæ est gratum habere Pontificem eius recepta exequendo: sic Gloss. in Clement. 2. de rescript. verbo per electionem, Abbas, Cardinal. Ancharan. & Innola ibi, Syluest. verbo delegatus q. 2. num. 3. & verbo Religio 6. quæst. 11. Sanch. lib. 6. sum. cap. 13. n. 78. Layman. lib. 4. sum. tract. 5. c. 11. n. 7.

Quinto deducitur, quid dicendum sit de iudice conseruatore, qui à Pontifice designatur pro defensione miserabilium personarum, puta viduarum, pupillorum, senum, decupiorum, & Religiosorum: Respondeo, spectato iure communi nullum Religiosum esse posse, qui dignitatem in Ecclesia Cathedrali habeat: quia ita cauetur in cap. vltim. de officio delegati lib. 6. limitans textum in dicto cap. statutum: in illo enim cap. statuitur conseruatores esse non posse, nisi Episcopos, aut eorum superiores, vel Abbates, seu dignitates, vel personatus in Ecclesijs Cathedralibus, seu collegatis obtinentes: sic Man. Rodrig. c. 1. quæst. regularium q. 65. art. 2. Mirand. Manual. Prælat. tom. 2. q. 47. art. 2. Molin. tom. 6. de iust. disp. 29. num. 3. Barbol. alleg. 106. n. 8. Dixi spectato iure communi: nam si specialia priuilegia Societatis Iesu spectentur, quilibet superior regularis eligi potest in iudicem conseruatores, vt constat ex Bulla Gregor. XIII. edita anno 1572, cuius meminit Man. Rodrig. c. 1. quæst. Regul. q. 65. art. 3. Sanch. lib. 6. sum. cap. 13. n. 79. Sed quidquid sit de his priuilegijs, & de decisione cap. fin. de officio delegati in 6. standum est constitutioni Clem. VIII. edita anno 1592. & constitutioni Gregor. XV. edita

DE
CASTRI
PALA
TON
II

anno 1621. quarum tenorem refert Barbosa alleg. 106. in fine à n. 53. quibus cauetur nullum alium conferatorem eligi posse à Regularibus, nisi qui qualitates habeat in dicto cap. statum præscribit, designatque iudex fit in Synodo Provinciali, vel diocesana. Et ob hanc causam quaerente Archiepiscopo Turriano; an regulares vnus Conuentus, monasterij, vel domus aliquem Priorem, seu Guardianum, vel quamuis alium quauis dignitate regularem fulgentem in suum conferatorem eligere, vel deputare possint? Sacra Cardinalium Congregatio respondit 6. Octob. anno 1617. non posse, teste Barbosa alleg. 102. num. 15.

§. II.

Qualiter Religioso prohibitum est esse actorem, reum in iudicio.

S V M M A R I V M.

- 1 In causis civilibus nullus Religiosus esse potest nomine proprio actor, vel reus in iudicio.
- 2 In causis criminalibus intentare actionem Religiosus non potest, nisi de licentia saltem præsumpta superioris.
- 3 Pro iniuria monacho facta non competit eius patri, aut filijs actio iniuriarum.
- 4 Expenduntur varia limitationes dictæ regule.
- 5 Quoties permittitur Religioso agere, potest procuratorem eligere.
- 6 In supraddictis casibus debet monasterium expensus suppeditare si non habeat Religiosum peculium.
- 7 Item superiori accusato, vel denunciato expensis administrandis sunt.
- 8 Idem est cum superior inquirat de defectibus subditorum.

1. Regula certissima est, nullum Religiosum esse posse actorem, vel reum in iudicio in causis civilibus. Quia cum omnia sua bona, iura, & actiones in monasterium transferuntur, non ipse, sed monasterium petere, vel respondere debet. Nauarr. *comm. 2. de Regularib. numer. 64.* Sanch. *lib. 6. summ. cap. 12. num. 1.* Layman. *lib. 4. summ. tract. 3. cap. 11. initio,* & omnes Doctores e. cum delicta, de rescript. & authent. *causa que fit cum monacho. Cod. de Episcop. & cleric. Quod adeo verum est, vt etiam de contractu in sæculo inito nec conuenire, nec conueniri possit; quia ipse nihil habet, sed monasterium, vel illius Procurator conuenire, & conueniri debet; non tamen conueniendus est vltra bona à monacho accepta. Sic Felin. *cap. cum Layman de sentent. & re iudicata. Gregor. Lopez leg. regia. 10. tit. 2. part. 3. Nauarr. com. 2. de Regularib. num. 67. Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 11. c. 11. q. 12.* Ex contractu tamen post professionem initio absque superioris licentia monasterium conueniri non potest, nisi quatenus inde locupletius factum fuerit, vt bene aduertit Sanchez *lib. 6. summ. cap. 12. num. 2.* Quia sibi imputare debet qui cum incapaci contrahit.*

2. In causis vero criminalibus intentare Religiosus actionem non potest, nisi de licentia saltem præsumpta sui superioris, quæ censetur concessa superiore absente, nec procuratorem relinquentem: Sic Nauarr. *comm. 2. de Regularib. n. 29. & 64. Gregor. Lopez leg. 10. tit. 9. part. 6. Zabellos quest. commun. quest. 446. num. 14. Sanchez alijs relatis: cap. 12. n. 5.* Ratio est manifesta; quia monachus sui iuris non est, sed Religiosis? ac proinde non ipse, sed Religio actionem iniuriarum intentare debet, iuxta, *leg. sed si vnus §. ait prator ff. de iniurijs.* Quapropter remissio iniurie monacho factæ, non monacho, sed Religioni competi, eamque facere potest etiam monacho inuito, vt bene probat Nauarr. *dicto comm. 2. de Regularib. num. 64. Sanch. dicto cap. 12. à num. 6.* Verum si monachus deliquerit, non Religio, sed ipse conueniendus est; quia ex delicto monachi non obligatur Religio; sicut nec dominus ex delicto serui, *leg. penul. Cod. de noxalib. & tradit Felin. cap. cum Layman à n. 10. de sentent. & re iudic. Sanchez cap. 12. n. 3.*

3. Ex his deducitur monacho vulnerato, vel interfecto non eius patri, aut filijs in sæculo relictis, sed monasterio actionem iniuriarum competere. Quia non iuris à quibus per professionem separatus erat, sed monasterio, cui erat vnitus & incorporatus, læsio facta est. Sic Tapia auth. *ingressi, de Sacros. Eccles. c. 11. n. 46. Farinac. praxi t. 1. qu. 13. n. 26. Manual. tom. 2. quest. regular. quest. 42. art. 3. Sanch. lib. 6. summ. cap. 12. num. 40. cum præcedenti,* ob eandem rationem, si monachi pater, vel filius in sæculo relictus vulnerati, interfectique sint, non monacho; nec ratione illius monasterio actio iniuriarum competit; quia cum monachus tanquam mortuus reputetur, non ipse censetur iniuria facta, cuius actionem monasterium intentare possit. Farinac. *quest. 42. num. 26.* Quod si hæc vulneratio; vel interfectio patris vel filij ante professionem monachi contrigisset, cum monacho tunc competat actio

Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars III.

iniuriarum, non est dubium monasterio succedenti in reliqua monachi bona eam actionem competere, sicuti bene notauit Sanch. *dicto cap. 12. n. 38.*

4. Aliquas tamen exceptiones prædictæ regula patitur, quibus Religiosus actor, & reus esse potest tam in civilibus, quam in criminalibus absque sui Prælati licentia: ex licentia tamen à iure concessa. Primo si Religiosus beneficium habeat saltem manuale, quia eo tempore liberam habet beneficii administrationem, & sui iuris esse reputatur; Ac proinde tum in civilibus, tum in criminalibus conuenire, & conueniri potest, vt docet alijs relatis Nauarr. *comm. 2. de Regularib. n. 64. Sanch. cap. 12. n. 17. Layman. cap. 11. n. 1.* Secundo si ex licentia Prælati sit in studio litterarum, vel in alio negotio, ageret, conueniri potest pro contractibus occasione studij, vel negotij celebratis. Itemque pro iniuria eo tempore accepta. Tercio enim Prælati ad hæc omnia vt potest necessitati consequentia licentiam concessit, cum Religiosum extra monasterium & à se absentem stare permittit: Sic Nauarr. *comm. 2. de Regularib. n. 29. & 65. Azor. 1. part. instit. moral. lib. 12. cap. 11. qu. 9. Sanch. lib. 6. c. 12. n. 14.* Tertio si superior abens sit, præsumatque Religiosus licentiam concessurum, potest agere, & respondere; quia iam agit, & respondet ex præsumpta licentia Nauarr. Azor. Sanch. Layman *suprà* Quarto agere potest pro conseruatione iuris sibi ex professione competentis, quale est ne iniuste à Religione expellatur, neve alimenta communia denegentur, neve præmunitie ferendi suffragium, sedendi in choro, & similes auferantur, ne beneficio seculari, perpetuo, imò nec manuali ex vindicta, malove animo spoliatur. Quia horum defensio iure naturali est concessa, cui Religiosus non censetur per professionem renunciare; præcipue cum hæc defensio sit aduersus Prælatum iniuriam inferentem, à quo si petenda esset venia, indefensus Religiosus maneret; quippe licentiam Prælati non concederet, ne factum eius emendaretur: Sic Nauarr. *comm. 2. de Regularib. n. 64. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12. c. 11. q. 9. Sanch. lib. 6. c. 12. n. 16.* Quinto ob eandem rationem, si intentanda esset lis circa professionis valorem, poterit agere absque licentia Abbatis, cum aduersus illum pro iure libertatis in hac causa procedat. Sanch. *c. 12. n. 4.* Sexto accusare poterit Abbatem ob delictum commissum, si expedire iudicauerit; quia in ea accusatione vilitatem monasterij gerit, cui maxime interest probum habere Prælatum: habetur expresse *cap. ex parte de accusationib. neque ad hanc accusationem indiget licentia, vel venia Abbatis accusati.* Tum quia à iure hæc licentia conceditur *dicto c. ex parte.* Tum quia non expediebat eam licentiam ad accusato petere, à quo non erat concedenda. Sic Sanch. *dicto lib. 6. c. 12. n. 18. & 19. Layman. lib. 4. summ. tract. 5. c. 11. n. 1.* Alium autem præter Abbatem nequit Religiosus accusare, vt traditur *dicto cap. ex parte de accusationib.* nisi licentia superioris, & vilitas monasterij accedat, iis enim conditionibus postis vtique accusare poterit: Sic Glossa *dicto cap. ex parte, & ibi Abbas num. 6. Felin. n. 1. Hostiens. num. 1. Farinac. praxi tit. de accusat. qu. 3. num. 24. Sanchez cap. 12. num. 19. 27. & sequent.* Idem quod dictum est de accusatione, dicendum est de denunciatione iudiciali, quia hæc accusationem imitatur, secus de denunciatione fraterna, & charitativa tendente ad solam fratris correctionem, quam quilibet Religiosus de quocunque alio facere potest iuxta præceptum Christi, *Matth. 18. si te non audierit, dic Ecclesie, sic Glossa, Felin. & Sanchez locis allegatis.*

5. Aduertere tamen debes posse Religiosum eligere Procuratorem, vt in iudicio compareat absque vlla Abbatis licentia, quoties absque illa ipse vel agendo, vel se defendendo iudicio stare potest. Quia quæ potest præstare per seipsum, à fortiori poterit per alium. Sic Glossa Clement. Religiosus de Procuratoribus verbo *constituere*; Nauarr. *com. 2. num. 27. de Regularib.* Sanch. plures referens *lib. 6. cap. 12. numer. 32.* vbi optime addunt in hoc casu formandum esse libellum nomine Religiosi, & in eius personam sententia condemnatoria publicanda, si forte Religiosus condemnandus esset. Idemque est in 4. & 5. casu.

6. Sed inquires; an monasterium debeat expensas ad lites in prædictis casibus Religiosos suppeditare? Respondeo debere, si Religiosus peculium non habeat. Et quidem quando accusat Abbatem, vel ex licentia illius aliquem fratrem, cuius accusatio in monasterij vilitatem cedit, ferè omnes Doctores affirmant expensas à monasterio ministrandas esse; quia eius negotium geritur: Sic Glossa *dicto cap. ex parte de accusationib. in fine, Abbas n. 9. Felin. n. 4. Henriquez n. 6. Sanchez cap. 12. n. 20. Layman. cap. 11. n. 1.* At quando propriam causam defendit, non sic apud Doctores receptum est. Nihilominus tamen vt probabilius est tenendum esse expensas à monasterio concedendas; tum ne Religiosus indefensus maneat, tum quia in monasterij vilitatem cedit saltem indirecte, ne Religiosum coactum habeat, neve eius iura læsa, & irreparata. Tum denique quia inutilis esset facultas se defendendi, si media quibus se defendere potest, non suppeditantur;

colligitur

colligitur ex Gloſſa d. e. ex parte accuſat. in ſine, ex ratione ibi tradita, Ioann. Andr. ibi, Abbate n. 9. Felino n. 4. & aliis.

Dixi ſi Religioſus peculium non habeat; nam eo habito æquum noq eſt à monaſterio expenſas licet perere maxime ſi propriam cauſam ſequatur, quia eo ſine peculium conceditur, vt Religioſus ex illo ſibi neceſſaria ad caſus occurrentes provideat; & monaſterij bonis parcat; Sic Abbas d. d. cap. ex parte n. 9. Felino n. 4. Suar. de aliment. l. 1. q. 12. n. 1. Sanch. lib. 6. c. 12. n. 21.

7. Superiori autem accuſato, vel denunciato, niſi peculium habeat expenſe à monaſterio miniſtrandæ ſunt: ſicuti Religioſo accuſanti; quia in ea deſenſione rem monaſterij gerit, cuius non leuiter intereſt ſuum caput conſeruare indemne, & illius gubernatione non priuari abſque cauſa. Gloſſa d. d. cap. ex parte verbo alia, Abbas ibi n. 15. Ioan. Andr. n. 8. Anton. n. 9. Surd. de aliment. l. 1. q. 12. n. 1. Sanch. aliis relatis cap. 12. n. 24.

8. Cum verò ſuperior de defectibus ſui Religioſi inquirat; tam ipſi ſuperiori inquirenti, quam in quiſito expenſe neceſſarie à monaſterio miniſtrandæ ſunt, niſi aliunde habeat; quia ſuperior ea Inquiſitione non ſuum, ſed monaſterij negotium gerit, cui vtile eſt Religioſos delinquentes punire in aliorum exemplum. Subdito verò in quiſito; ne ob inopiam expenſarum ad ſe defendendum, & veritatem inueſtigandam condemnentur inuitiſſe Felino, d. d. cap. ex parte ſine. Aucarraz. n. 7. Sanchez d. d. cap. 12. n. 25.

§. III.

Quaratione Religioſo prohibeatur officium Aduocati, Procuratoris, Tabellionis, & Teſtis.

S Y M M A R I V M.

- 1. Officium Aduocati, & Procuratoris in iudicio interdicitur non accedente licentia Prælati, & monaſterij vtilitate.
- 2. Que licentia, & qua vtilitas requiratur.
- 3. Eſſe Procuratorem extra iudicium per ſe non eſt interdictum.
- 4. Neque ad hac officia indigent Religioſi licentia.
- 5. Cuiuſlibet cauſe patrocinium in iudicio prohibetur, tamenſi aliqui contra ſentiant.
- 6. Interdicitur Religioſo procuratorem ſubſtituere.
- 7. Si Religioſus conſtituatur ſimplex nunciuſ ad conſtituendum procuratorem; licentia non indiget, eſto contra ſentiat. Sanch.
- 8. Officium Tabellionis omnibus Religioſis eſt prohibitum; ſignare inſtrumenta, vel extendere qua in protocollo ſunt ſcripta, eſt in cauſa ſui conuentus.
- 9. Religioſus etiam Franciſcanus eſſe poteſt teſtis in iudicio, & in cauſa ſui conuentus.
- 10. Requiritur licentia Superioris, ſi depoſitio faciendæ eſt coram iudice non ſuo.
- 11. Extenduntur aliqui, ſed immerito neceſſitatem huius licentia ad teſtimonium extra iudicium.

Manifeſtum eſt officium Aduocati, & Procuratoris in iudicio tam Ecclēſiaſtico quam ſeculari Religioſis interdicitur eſſe, niſi accedat licentia ſui ſuperioris, & vtilitas monaſterij; accidit expreſſe cap. monachi diſt. 2. 16. quaſt. 1. & cap. ex parte de poſtulan. & Clem. Religioſus de Procuratorib. Ne his rebus forenſibus immixti à ſuo ſine, & inſtituto auocentur. Poſtea verò ſua duplici conditione hoc inconueniens temperatur, & Religioſi ea officia exercere permittuntur, ſicuti diximus de officio iudicis §. 1. Ab hac tamen regula excepiendi ſunt fratres Minores, quibus ob nullam ſui monaſterij vtilitatem permittitur aduocare, vel procurare in iudicio. Clement. exini de verb. ſignificat. poſt medietum, Sanch. lib. 6. ſumma. c. 13. n. 11.

2. Licentia ad hac officia præſtanda, ſufficit tacita, vel præſumpta, quia eſt verè licentia. Debet tamen eſſe à Superiore potente illam Concedere, Spectato iure communi tam generalis, quam Prouincialis, & Conuentualis ſuperior eam concedere poteſt. At in Societate Præpoſito generali eſt hæc potestas reſeruata, vt latius §. Primo dixi: Vtilitas verò, vt ibidem notaui, ſufficit indirecta. Quapropter ex licentia ſuperioris potestis Aduocatus, vel Procurator conſtituitur pro deſenſione cuiuſlibet Religioſi tui Ordinis, etiamſi ex alieno monaſterio ſit, quia euident vtilitas ſaltem indirecta tuæ Religionis in eo negotio cernitur. Secus verò eſt pro deſenſione Religioſi alterius Ordinis, quia vtilitas alienæ Religionis, ſi in proprie Religionis vtilitatem non redit, non præſtat ſufficientem cauſam hac officia aſſumendi. Sic expreſſe Immoſa Clement. Religioſus de Procuratoribus numer. 8. Felino. capit. cum Layman. numer. 12.

de ſentent. & re iudic. Fuluius Paccian. conſ. 162. numer. 198. Sanch. lib. 6. ſum. capit. 13. numer. 20. & 21. & colligitur manifeſte ex ſupradicta Clem. Religioſus. Item pro deſenſione Episcopii, vel patroni tui monaſterij, vel alicuius Dynaſtæ poteris ſupradicta officia ex licentia ſuperioris ſuſcipere; quia monaſterio non leuem vtilitatem conferit, ſi has perſonas gratas, & obligatas reddas, ſic Felino. ſuprad. Pauian. numer. 190. Sanch. numer. 22. Item pro deſenſione miſerabilium perſonarum, nempe viduarum, pupillarum, Religioſorum, egenorum, &c. poteris hæc mania ex licentia tui Prælati obire; quia hæc datum perſonarum deſenſio, & patrocinium eſt inſigne pietatis opus, ideoque non leuis reputatur vtilitas tuæ Religionis, & monaſterij tam pio operi incumbere; ſic Nauar. com. 2. de Regularibus numer. 66. Sayro clauſi regia lib. 12. cap. 22. numer. 1. Sanchez plures referens diſt. capit. 13. n. 23. Item pro deſenſione alicuius cauſæ tibi, alique communis, poteris licentia Prælati procurator deſignari, vt decidit manifeſte, dicitur Clement. Religioſus, & tradit ibi Gloſſa, Innocent. Hoſtienſ. Ioann. Andr. & alij. Pro deſenſione verò cognatorum, niſi notabiliter egeant hæc officia ſuſcipienda non ſunt; quia non decet Religioſos cognatorum negotiis implicari, ideoque non vtilitas; ſed damnum ex tali occupatioe monaſterio accreſcitific plurius ſignat Sanch. diſt. lib. 6. ſum. capit. 13. numer. 24.

3. Notanter dixi in iudicio, nam eſſe Aduocatum, vel Procuratorem extra, non eſt per ſe prohibitum, cum expreſſe dicitur iudex in cap. monachi capit. ex parte, de procuratore, & aduocatione in iudicio loquantur vt optime probat Sanchez lib. 6. ſum. cap. 13. numer. 37. Quocirca licitum eſt Religioſis etiam Franciſcanis (dum à ſuo ſuperiore non ſunt prohibiti) verbo, vel ſcripto rogare iudicem, vt fauorem præſtat litiganti; quantum, æquitas permittit, tum concedendo terminos, tum admitendo teſtes, tum in fauorem eius ſententiam pronuntiando, etiamſi ad prædictum effectum iura partium aliger, quia ea allegare poteſt priuatiſſe, & extra iudicium. Que allegatio, vt docet Bart. leg. 1. §. Aduocatus numer. 2. & 4. ff. de variis, & extrarad. cognitioſis, & Abbas Rub. de poſtulan. numer. 1. non eſt Aduocatus vel procuratio, & ita tenet Bart. & Abbas locis allegatis. Syll. verbo Aduocatus quaſt. 1. Roſella, Angel. Tabiena eodem initio. Bernard. Diaz. præſ. canon. cap. 62. numer. 2. Sanchez lib. 6. ſum. cap. 13. numer. 32. & 37. Layman. lib. 4. ſum. tract. 1. cap. 11. n. 2.

4. Dixi, dum à ſuo ſuperiore non ſunt prohibiti, vt inde inſinuare licentiam, facultatem ſuperioris ad aduocandum, vel procurandum extra iudicialia non eſſe per ſe requiſitam (tamenſi contrarium ſentiat. Sanchez diſt. cap. 13. numer. 38. Layman. cap. 11. numer. 2.) Non enim video textum, quo hæc licentia expoſtuletur. Nam vt ipſemet Sanch. probat numer. 37. omnes textus prohibentes aduocationem, & procuratorem, de iudicialibus loquantur; quia in his ſpecialis occaſio diſtractioſis reperitur. Neque ex eo quod hæc licentia requiritur ad munus teſtamentarij ſuſcipiendum, & exequendum, inferendum eſt ad prædicta hæc officia requiri. Quia ex viſo caſu ad alium non eſt extenſio in legiſtificatione; præcipue cum adeſt diuerſa ratio; quippe officium teſtamentarij iudicio vicinum eſt obligationem reddendi rationem. Et item multo curis, & obligationibus implicatum, tum vendendi bona defuncti, tum ſatiſfaciendi creditoribus, tum exequendi legata, quæ in aduocatione, & procuratore extra iudiciali non procedunt.

5. Sed non modica eſt difficultas: an hæc prohibitio ita ſtriſta ſit, vt neque in vna, vel altera cauſa liceat Religioſis aduocare, vel procurare in iudicio; Et eadem quaſtio eſt de officio iudicis. Negat Angel. verbo Aduocatus numer. 3. Nauar. com. 2. de Regularibus niſi. 66. Salzedo præſ. canon. capit. 57. & 63. Sayro clauſi regia lib. 12. cap. 22. numer. 5. & tenentur docere omnes illi, qui conſent clericis non interdicitum in vna, vel altera cauſa præcipue non multum ardua & difficili procuratoris, & Aduocati munus ſuſcipere, ſed eſſe expoſitos ad quaſlibet cauſas ſuſcipiendas, quos referunt, & ſequuntur Felino. cap. cum à numer. 12. de ſentent. & re iudic. Gregor. Lopez leg. 5. verbo vtiſſi. tit. 1. part. 1. Bernard. Diaz. præſ. canon. cap. 57. numer. 2. & ibi Salzedo. Mouentur, quia ſuſcipiens defendendam vnam, vel aliam cauſam non eſt abſolute Aduocatus, vel procurator, neque in rigore Aduocati, vel procuratoris officium habet hoc enim officium, vt conſtat ex communi modo loquenti di vſum, conſuetum aduocandi, & procurandi expoſtulat. Ad rectus in cap. monachi 16. quaſt. 1. & cap. ex parte de poſtulan. & Clem. 2. de Procuratoribus prohibent eam aduocationem, & procuratorem, que verè aduocatum, & procuratorem conſtituit, & ratione cuius dici poteſt eam exercens officium Aduocati, & procuratoris habere. Ergo ſuſceptio vnius, vel alterius cauſæ breuiter expediende prohibita non eſt.

Nihilam iura

Nihilominus verius cenſeo ſupradictis textibus cuiſlibet cauſa patrocinium prohiberi. Nam in *cap. monachi*, & *cap. de poſtulando* dicitur, ne vllus monachorum forenſis, vel Eccleſiaſticis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat, niſi quod monaſterij expoſcit vilitas, & Abbas imperet ſuſcipiendum. Et iuxta hos textus explicanda eſt. *Clemen. Religioſus*, de *Procuratorib.* dicens: Non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia procuratoris officium ſuſcipere, id eſt non poteſt officium ſuſcipere cuiſlibet cauſa procurandæ; ſingularis enim cauſa ſuſceptio, & procuratio ibidem prohibetur, vt conſtat ex illis verbis immediatis, niſi pro ſuo in eadem lite conſorte, ſic Sylueſt. verbo *Advocatus quaſt.* 7. *Decius cap. 2. numer. 74. de Iudic. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 13. num. 54.*

6. Rurſus non ſolum Religioſo eſt prohibitum procuratoris munus ſuſcipere abſque licentia ſuperioris, ſed etiam procuratorem conſtituere, ſeu ſubſtituere, decidit expreſſe *Clemen. Religioſus de Procuratoribus* ſi ita non poteſt alium procuratorem conſtituere, ſeu ſubſtituere, etiam ſi per conſtituentem hoc ſibi expreſſe fuerit commiſſum. Prohibita enim Religioſo procuratio, eſt quæ erit prohiberi facultatem procurandi alteri communicare. Sed an requiratur ad hanc ſubſtitutionem faciendam vltra licentiam ſuperioris vilitas monaſterij; non caret difficultate, ſed placet ſententia *Sanch. lib. 6. ſum. cap. 13. num. 12.* negantia requiri, quia ex nullo textu colligi poteſt eſſe requiſitum. Nam dicta *Clem. Religioſus* ſolus licentia mentionem fecit. Textus verò in *cap. monachi 16. quaſt. 1. cap. ex parte de poſtulando*, non de ſubſtitutione, ſed de procuratione ab ipſo Religioſo exercita loquuntur. Quod ſi dicas, ſupradictam *Clemen.* æquè prohibere hanc ſubſtitutionem, ſicuti procuratorem, vt conſtat ex illa coniunctione ita appoſita in textu, quæ ſimilitudinem ſubſequentium cum præcedentibus denotat, procuratioſiſque ſuſceptionem prohiberi ceſſante monaſterij vilitate: ergo eodem modo cenſendam eſſe prohibitionem procurationis ſubſtitutionem; Facile reſponderet, quia ex dicta *Clemen. Religioſus* Procuratoris officium ſolum dicta licentia prohibetur (tameñ ex aliis textibus ceſſante vilitate monaſterij prohibetur.) ideoque ſubſtitutio procuratoris, quæ ſolum ex dicta *Clemen.* interdicitur cenſenda eſt ſolum interdicitur, ſi abſque licentia fiat.

7. Sed quid ſi Religioſus non conſtituatur Procurator, ſed ſimplex nunciatus ad conſtituendum Procuratorem indigebit ne Religioſus ad hanc Conſtitutionem ſuperioris licentia? Affirmat *Sanch. lib. 6. ſum. cap. 13. n. 14. cum Abbate, Clem. Religioſus in fine*; quia dicta *Clemen.* indiſtinctè loquitur de Conſtitutione procuratoris, & quia Religioſus non habet velle, aut nolle. Sed oppoſitum verius cenſeo cum *Barr. leg. 1. ſ. item acquirimus. num. ult. ff. de acquirend. poſſeſ.* Quia eo caſu Religioſus non conſtituit procuratorem, ſed tantum nominat perſonam ab alio in procuratorem, conſtituendam. At *Clemen.* de vera Conſtitutione, & ſubſtitutione loquitur. Ergo non comprehendit hanc dominationem. Neque obſtat Religioſo non habere velle, aut nolle; id enim ſolum probat prohibere eam nominationem à ſuo ſuperiore poſſe, quia non habet velle, aut nolle independentens, at non probat ad omnem voluntatem ſuperioris licentiam prærequiri.

8. Quod officium verò tabellionis conſtat manifeſtè omnibus Religioſis prohibitum eſſe; ac proinde nec poſſunt illud ſuſcipere etiam ex ſuperioris licentia, & ſuſceptum tenentur deponere: conſtat manifeſtè ex *cap. ſicut ne clericus, vel monachus ex cap. ut officium inquisitionis §. verum de hæreticis in 6.* vbi tanquam quid ſpeciale ob fauorem fidei conceditur Religioſo, qui in ſaculo fuerat Tabellio, tabellionis officium exercere: igitur ex nulla alia cauſa hoc officium aſſumi poteſt. Quia reputatur dedecens omnino Religioſum ſtatum. Et ita docet *Couarr. pract. quaſt. cap. 19. num. 8. verſ. monachi Sanch. lib. 6. cap. 13. num. 46. Layman. lib. 4. ſum. tract. 5. cap. 11. num. 4.* Cum hoc tamen ſtat; quod poſſit ſignare inſtrumenta, quæ in ſeculo confeceerat, vel latius extendere, quæ in protocollo ſuccinctè ſcripſerat, Quia hæc ſcriptio, & ſignatura non eſt noui inſtrumenti conſectio, ſed præcedentis perfectio, & executio; ideoque retrorahitur ad tempus habile: ſic docent aliis relatis *Nauarr. comm. 2. de Regularib. n. 32. Couarr. pract. cap. 19. n. 8. Sanch. cap. 13. num. 49.* Oportet tamen ad id licentiam à ſuperiore expoſtulari, vt de honeſtate illius occupationis conſtet. Quam licentiam ſuperior negare non debet, ſed potius parte petente tenetur, concedere, & compellere Religioſum, ſi forte tenear prædicta inſtrumenta confecece; ne pars, in cuius fauorem fuerunt quoad ſubſtantiam celebrata, cadat à iure quaſito: Sic *Man. Rodrig. tom. 3. quaſt. regular. quaſt. 8. artic. vltim. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 13. num. 51.*

9. Denique quoad teſtimonium ferendum conſtans eſt Doctorem ſententia Religioſum etiam Franciſcanum tam in iudicio, quam extra teſtem eſſe poſſe: quia nullibi inuenitur prohibitum; imò potius rationabili cauſa exiſtente

Ferd. à Caſtro Sum. Mor. Pars III.

conceditur *cap. nuper de teſtibus, & authent. de monachis §. cogitandum, colloca. i. arque ita docent Abbas ca. cum nuncius n. 4. de teſtib. Iaſon. dicta authent. ingreſſi n. 20. Sylueſt. verbo teſtis q. 1. dicto. 1. Farinac. de teſtib. quaſt. 60. num. 466. & q. 61. num. 126. Sanch. lib. 5. ſum. ca. 13. num. 100. & 101. Quod adeo verum eſt, vt in qualibet cauſa ſuum conuentum ſpectante teſtis eſſe poſſit. Quia non ob inde inferitur in propria cauſa teſtificari, ſiquidem cauſa communis diſtincta eſt ab ea, quæ ſingulas partes tangit. Quapropter ſcribi teſtis poteſt in teſtamento in quo eius Conuentus inſtituitur hæres, vel aliquid legatur, ortòque dubio de valore illius teſtamenti, poteſt teſtimonium ferre: Nam dum ipſi teſti nihil ſpecialiter legatum eſt, nullatenus dici poteſt in propria cauſa teſtificari. Sic pluribus firmat *Farinac. de teſtib. quaſt. 60. n. 463. Sanch. lib. 6. ſum. ca. 13. n. 102.**

10. Exigi verò licentiam ſuperioris ad præſtandum teſtimonium coram iudice non ſuo eſt manifeſtum, quia nec decet, nec debet ſubditus alieno ſuperiori ſe ſubmittere abſque proprij conſenſu. Sic *Iaſon. authent. ingreſſi n. 19. Abbas cap. cum nuncius v. 4. de teſtib. Felin. ibi n. 3. Sylueſt. verbo teſtis q. 1. dicto 1. Sanch. plures referens lib. 6. ſum. cap. 13. n. 103. Layman. lib. 4. tr. 5. c. 11. n. 3.* Hæc tamen licentia in cauſa criminali, vtpote à Religioſo aliena concedi non debet, neque in civili, ſi teſtimonium vni fauens alteri nociturum eſt, vt expreſſe in Societate cauetur. *6. part. conſt. cap. 3. n. 7. in declarat. litt. E.*

11. Plures Doctores ſupradictæ licentia neceſſitatem extendunt ad teſtimonium extraiudiciale, dicuntque Religioſum permittere non poſſe ſe reſtem ſcribi in aliquo inſtrumento, niſi habita prius licentia à ſuperiore. Tùm quia non eſt ſui iuris, nec habet velle, & nolle. Tùm quia non decet Religioſum ſtatim ſæcularibus negotiis ampliari. Eaque de cauſa *Eugen. 2. in cap. ſin. 14. q. 2. dixit.* Quamquam ſacerdotum teſtimonium credibilis habetur, tamen ipſi in ſæcularibus negotiis pro teſtimoniis, aut conſciendis inſtrumentis non rogentur; quia eos in talibus rebus eſſe non conuenit; atque ita tradunt *Farinac. tract. de teſtib. q. 61. n. 130. Layman. lib. 4. ſum. tract. 5. c. 11. n. 3.* Excipit tamen niſi cauſa pia, vel Conuentus in ipſo inſtrumento, in quo Religioſus eſt teſtis inſtruerentur. Idem docent *Faber. Matcard. Angel. Sanch. dicto c. 13. n. 105.* Sed contrarium verius exiſtimo, nulla eſſe opus licentia, vt Religioſus teſtis inſtrumentarius ſit tam in teſtamento, quam in qualibet alia ſcriptura: ſic pluribus firmat *Greg. Lopez leg. 9. tit. 1. part. 6. verbo, ni los ſervos, Burgos de Paz, leg. 3. tauri part. 1. n. 467. & 408. Sanch. n. 106.* Ratio eſt; quia nullibi interdicitur Religioſis inſtrumentarios teſtes eſſe. Nam *ſextus in c. quamquam 14. q. 2. de teſtimonio iudiciali* loquitur, vt expendenti conſtabit, & præterea non prohibet ipſis Religioſis, ſi rogati ſint teſtimonium ferre, ſed iudicibus interdicit, ne pro teſtimonio ferendo eos rogent, ſi aliunde veritas cognofci poteſt. Neque ex Generali obligatione, qua Religioſi tenentur à ſæcularibus negotiis abſtinere inferitur non poſſe in vno, vel alio inſtrumento teſtes eſſe rationabili aliqua cauſa intercedente; ſed ſolum inferitur, ne paſſim in qualibet ſcriptura teſtes aſſistant, neve in aliqua teſtimonium præſtent, quin honeſto ſine ducantur. Extendendaque eſt concluſio Ad Religioſos Franciſcanos, & Ieſuitas, quibus ſuæ Religioſis regula, conſtitutiones hoc teſtimonium præſtare non interdicitur. Sic notauit *Sanch. de Franciſcanis n. 101. & de Ieſuitis n. 106.*

§. IV.

An ſupradicta officia Iudicis, Actoris, Rei, Advocati, Procuratoris, tabellionis, & teſtis, pro quorum licito vſu licentiam ſuperioris diximus requiri nulla ſint & irrita ſi abſque licentia fiant?

S V M M A R I V M.

1. Proponitur ratio dubitandi.
2. Communis ſententia docet irrita eſſe. Specialiter id probatur de officio iudicis. Non caret difficultate hæc reſoluto.
3. Officium actoris nullum eſt abſque licentia in iis cauſis, pro quibus licentia requiritur.
4. Communis ſententia defendit Religioſi procuratorem nullam eſſe.
5. Contrarium eſt verius.
6. Officium tabellionatus à Religioſo exercitum nullum eſſe plures firmant: contrarium probabilius eſt.
7. Idem eſt dicendum de teſtimonio in iudicio.

Ratio dubitandi eſt; quia ex nullo iure conſtat ſupradicta officia abſque ſuperioris licentia præſtita eſſe nulla. Nam *Textus in cap. Monachi 16. q. 1.* nullius irritationis mentionem fecit, ſed ſolum prohibuit, ne vllus monachorum

choram forenſis negocij ſuſceprum, vel executor exiſtat, quod clarius expreſſit *cap. ex parte de poſtulando*, dicens Religioſos non debere eſſe forenſis, vel Eccleſiaſtici negocij ſuſcepores. Quibus verbis debitum legalis & obligatio exprimitur, non irritatio actus, & licet in *Clement. Religioſus de Procuratoribus*, dicatur Religioſum non poſſe ſine ſui ſuperioris licentia Procuratoris officium ſuſcipere, non inde inferitur, ſi de facto ſuſcipiat, actum irritum eſſe, cum de potentia licita, & valida optime hæc verba explicari poſſint, præcipue cum ſic explicanda ſint de ſubſtitutione. Procuratoris in eodem textu eiſdem verbis habita. Neque obſtat Religioſum ſeruo comparari, cuius iudicium nullum eſt, quia etiam comparatur filiofamilias, cuius iudicium validum, tamenſi patris conſenſus non acceſſerit, ſiſi ex comparatione ad ſeruum inferendum eſſet ſupradicta officia à Religioſo exercita nullius eſſe momentis dicendum eſſet neque ex licentia Prælati valida fore, ſi quidem ſeruus etiam ex licentia domini iudex eſſe non poteſt. Ergo ſupradicta officia à Religioſo ſine licentia Prælati præſtita valida ſunt, tamenſi inique præſentur, & ita tenet, pluribusque relatis firmat Fulvius Pauian. *conſ. 62. à n. 72. c. 9. l. 99.*

2. Nihilominus contrarium poſſet communis ſententia, quam expedit per partes explicare, vt inde conſtet quid tenendum ſit. Primò affirmat officium iudicis à Religioſo ſuſceptum, ab eoque exercitum abſque ſui Prælati licentia nullum eſſe, ſic docuit Gloſſa loquens de officio arbitri in *leg. Prædius 7. §. in ſeruum ſi de arbitrio*, Sanch. *lib. 6. ſumm. c. 15. n. 69. c. 97. vbi loquitur de officio Vicarij*, Layman. *lib. 4. ſum. cap. 11. n. 6. ſine*. Mouentur exemplo ſerui, cuius arbitrium, & iudicium nullum eſt. Fateor inefficax eſſe argumentum ob ea quæ dixi in ratione dubitandi. Et præcipue quia ex ſerui iudicio irritato non debet inferre iudicium Religioſi annullari, cum ſit diuerſa ratio. Serui enim iudicium annullatur, non quia ſeruo domino ſubiectus eſt, ſed quia vilis eſt. Quapropter cenſerem Religioſi iudicium validum eſſe: dum à Prælato non irritatur, poſſe autem Prælatum illud irritare, & annullare nemini eſſe poteſt dubium ob dominium, & poteſtatem, quam in eius voluntatem habet.

3. Quod munus actoris tenendum eſt inualidè à Religioſo præſtari ſine licentia Prælati in omnibus illis cauſis, quibus diximus licentiam requiri. Sic teſtatur ex omnium ſententia Nauarr. *com. 2. de Regal. num. 64.* Sanch. *lib. 6. ſum. cap. 12. à n. 1.* Layman. *lib. 4. tract. 5. cap. 11. in princ.* Ratio ea eſt; quia Religioſus caret fundamento iudicij, cum nihil habeat proprium, omniaque ſua iura, & actiones Religionis ſint, ac proinde independentes à Religione inualide poſſit, vel ab eo petitur. Et in hac parte veriſſimum eſt ſeruo, & filiofamilias comparari, qui nec agere, nec conueniri in iudicio poſſunt *leg. lic nulla, leg. vix. ſi de iudicis, leg. ſeruus, Cod. eodem tit.*

4. De officio Procuratoris, & aduocati communis eſt ſententia carere Religioſum poteſtate illud in iudicio exercendi abſque ſuperioris licentia. Quia non cenſetur legitima perſona, vt ibi nomine proprio, vel alieno aſſiſtat; ſicut ſeruus, cui in hac parte comparandus videtur. Præterea; quia dicta *Clement. Religioſus*, loquens de Procuratoris officio Religioſus in iudicio vitur verbo *non poteſt*, quod inducit neceſſitatem, & actum contra geſtum reddit omnino nullum, vt tradit Gloſſa *regul. non poteſt. de Reg. iuris in 6.* Tiraquel. *poſt. leg. conubial. gloſſ. 4. n. 1.* Couarr. *cap. ſua de teſtam. n. 1.* Gutierrez. *leg. nemo poteſt. cap. 47. ſi de legat. 2.* Sanch. *lib. 6. de matr. diſp. 38. n. 20. in 3. argum.* atque ita tenent in propriis terminis Abbas *cap. in noſtra. n. 9. de procuratoribus*. Decius *cap. 2. à n. 78. de iudic. in 2. edit.* Cardin. dicta *Clement. Religioſus. num. 7. oppoſit. 11. & ibi Immola. n. 13.* Bonifa. *n. 26. c. 27.* Layman. *lib. 4. ſum. tract. 5. c. 11. n. 2.* Hanc tamen ſententiam limitat Sanch. *lib. 6. ſum. cap. 11. n. 41.* ne procedat in procuratore ex licentia ſuperioris ſuſceptam, tamenſi abſque vtilitate monaſterij. Secundo ne procedat in officio aduocati, quod exiſtimat validum eſſe etiam abſque ſuperioris licentia. Quia *Clement. Religioſus*, cui hæc irritatio præcipue nititur loquens de procuratore ſolius licentiæ mentionem fecit. De aduocatione verò nihil definiuit.

5. Cæterum verus cenſus officium Aduocati & Procuratoris à Religioſo ſuſceptum ſine ſuperioris licentia validum eſſe, dum à ſuperiore non irritatur, vel à parte contraria excipitur; quia Religioſus iure naturali etiam ſuppoſita eius profeſſione non eſt inhabilis ad hæc officia, cum non agat nomine proprio, ſed alieno, nec iura propria, ſed aliena patrocinetur. Ex iure autem poſitiuo non apparet textus, ex quo hæc inhabilitas colligatur, vt expendimus in ratione dubitandi. Neque eſt verum verbum *non poteſt* ſemper inducere incapacitatem in actu, ſed ſolum quando ipſum actum afficit; vt ſi lex diceret: non poteſt talis actus eſſe. Sectus verò quando perſonam operantem aliàs habilem afficit, vt in præſenti: Quod optime confirmatur aduerſus Sanch. ex ſubſtitutione procuratoris abſque licentia facta, quem ipſe dicto *ca. 13. n. 15.* concedit valere; tum ad extrajudicialia, tum cum ſic à Religioſo tanquam à ſimplice nuncio; eſto admitat omnem hanc ſubſtitutionem dictæ *Clem. Religioſus*, prohiberi ſub verbis

non poteſt. Adde, in *cap. 2. de teſtam. in 6.* ſub verbo *non poteſt* prohibetur Religioſus eſſe teſtamentorum executores, & tamen ipſe Sanch. *c. 11. n. 44.* plures referens firmat validam eſſe executionem abſque ſuperioris licentia factam. Ergo ex verbo *non poteſt* non deſumitur efficax argumentum ad irritandam hanc irritationem. Dixi niſi à parte contraria excipiantur, nam ea exceptio legitima eſt, quamque iudex tenetur admittere, vt pote legi conformis; ac proinde ea facta cenſendus eſt Religioſus à iudiciali procuratore, & aduocatione iure ipſo repellus, conſentit. Sanch. *lib. 6. ſum. c. 13. n. 42. cum*. Bellamera *cap. ex parte n. 2. de Poſtulando*.

6. De officio tabellionatus exercito à Religioſo docet Couarr. *praſt. q. c. 19. n. 9. verſ. monachus cum Decio c. 2. num. 3. alijs 78. de iudicis*, inualidum eſſe instrumentum ſine licentia Abbatis conſectum, quia eſt aduerſus legem reſtatam in *c. ſicut. No clerici, vel Monachi* prohibentem illius uſum. Cæterum verus eſt, ea instrumenta conſecta valida eſſe, quia nullus eſt textus irritans eorum valorem, nam textus, in *c. ſicut. agui de clericis*, ac monachis loquitur, nullumque ibi eſt verbum irritationem ſignificans. Et in clericis, qui ante clericatum tabelliones erant, plurimi doctores, quos referret, & ſequitur Couarr. *d. c. 19. n. 8. verſ. quod ſi ſacerdos*. Defendunt valde eſſe illorum instrumenta in clericatu conſecta. Neque ex eo quod actus fiat contra legem inferendum eſſe nullum, quia inſuper requiritur, vt fiat contra formam, & ſolemnitatem à lege præſcriptam, vt docui *tr. 3. de legib. diſp. 2. pan. 2. &* atque ita ſuſtinent in præſenti Gregor. Lopez *leg. 18. tit. 1. p. 1. verbo contra noſtra*. Sanch. *lib. 6. ſum. cap. 11. n. 48.* Layman *lib. 4. ſum. tract. 5. c. 11. n. 4.* Excipit tamen debet, niſi ſupradictum interdiceret Religioſo tabellionatus uſum, & de hoc interdicto publicè conſtat; quia hoc interdictum prohibitorium legis additum cenſetur eſſe actus irritatio, ne ſit fruſtraneum, & inutile: ſic loquens de clerico tradunt Abbas *eo cap. ſicut. n. 1.* Anch. *n. 7.* Roſella verbo *tabellio. n. 7.* Sylueſt. *lib. 3. diſp. 3. Couarr.* alios referens, *praſt. dicto c. 19. n. 8. verſ. quod ſi ſacerdos*, & in propriis terminis de Religioſo docent Sanch. & Layman *ſupra*.

7. Denique quod teſtimonium in iudicio ferendum, non non deſunt Doctores, qui cenſent inualidum eſſe præſtatum à Religioſo ſine ſui ſuperioris licentia: Sic Angel. de Aretio inſtit. de iure perſonar. in *Rubr. n. 7. Angel. de Clauiſo ſum. verbo teſtis n. 4. inclinatur. Felin. cum nuncijs. n. 3. de teſtib. c. 1. atreſtationibus*. Et probari poteſt, quia eo ipſo, quo Religioſus deponit abſque ſui ſuperioris facultate, deponit coram non iudice, quia comparatione illius iudex non eſt. Ergo illa de poſitio iudicialis valere non poteſt. Cæterum verus cenſus validam eſſe de poſitionem; tamenſi coram iudice incompetentis quia incompetentia iudicis de poſitionem non reddit nullam, vt ſupponit Couarr. *lib. 2. var. c. 13. n. 7. verſ. ex quo ſequitur me*, ex alia parte nullus eſt textus hanc de poſitionem inſtitmans. Ergo valida erit tamenſi licite facta: Sic Abbas *cap. cum nuncijs. n. 4. de deſeſtib. c. 1. atreſtationibus*. Fatinae. *tr. de teſtib. q. 61. n. 14.* Layman. *lib. 4. tract. 5. c. 11. n. 3.* Sanch. *lib. 6. c. 13. n. 10.* & alij apud ipſos.

PUNCTVM XIII.

Quæ actiones extrajudiciales ſint Religioſis ſpecialiter interdictæ.

Verba enumerantur à doctores: præcipuas, & frequentiores percutemus.

§. I.

De executione teſtamenti: ſeu vltimæ voluntatis.

SVMMARIVM.

1. Suſceptio, executioneque teſtamenti abſque licentia ſuperioris eſt Religioſo interdicitæ.
2. Poſita licentia prohibitio ceſſat.
3. Quilibet Prælatum etiam localis hanc licentiam concedere poteſt, niſi conſuetudine, vel Religionis conſtitutionibus aliter ſit præſcriptum, vt in Societate Jeſu.
4. Et licentia vti poſſunt ſuperiores ſecum.
5. Reuocari poteſt, antequam ſubditus ea vti incipiat, ſicut poſt.
6. Subditus petens licentiam à ſuperiore concedente retrocedere non poteſt.
7. Coram ordinario tenetur Religioſus teſtamentarius rationem reddere.
8. Acceptationem, & executionem teſtamenti ſine ſuperioris licentia plures cenſent inualidas eſſe. Verius eſt oppoſitum.
9. Limitatur, niſi ſuperior contradixerit, vel niſi in iudicio opponatur deſectus licentiæ.